

Отримано: 6 лютого 2024 р.

Прорецензовано: 27 лютого 2024 р.

Прийнято до друку: 1 березня 2024 р.

e-mail: natvika@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4029-3218>

DOI: 10.25264/2519-2558-2024-21(89)-81-84

Кавера Н. В. Реалізація української правописної норми в назвах сучасних озброєнь. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2024. Вип. 21(89). С. 81–84.

УДК: 811.161.2:81'35

Кавера Наталія Вікторівна,
кандидат філологічних наук,
Національна академія Служби безпеки України

РЕАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОПИСНОЇ НОРМИ В НАЗВАХ СУЧАСНИХ ОЗБРОЄНЬ

У статті проаналізовано особливості написання видів сучасної зброї в українських засобах масової інформації. Акцентовано увагу на поширенні в текстах ЗМІ орфографічної варіативності в назвах зброї, що суперечить «Українському правопису». Для обґрунтування доцільності застосування чинної норми написання назв виробничих марок технічних виробів (машин, приладів тощо) до правопису назв видів сучасної зброї докладно з'ясовано семантику лексем «машина», «прилад», «танк», «ракета», «снаряд». Установлено, що ключовими словами в дефініціях видів озброєнь є «машина» або «пристрій», тому є всі підстави застосовувати чинні орфографічні норми сучасної української літературної мови, які регулюють написання назв виробничих марок технічних виробів (машин, приладів і т. ін.), до назв видів сучасної зброї. Систематизовано поширені в текстах засобів масової інформації назви видів озброєнь. За компонентним критерієм виокремлено три моделі їх найменування: перша охоплює загальну назву і власну назву зброї; друга являє собою поєднання ініціальної аббревіатури та власної назви зброї; третю формує власна назва зброї. У передаванні назв видів сучасних озброєнь на письмі рекомендовано дотримуватися таких правил: назву зброї брати в лапки й писати з великої літери, якщо перед власним найменуванням є загальна назва; назви озброєнь, ужиті в тексті без загальних назв чи аббревіатур на позначення типів, брати в лапки і писати з маленької букви; не вживати лапки в назвах зброї, що являють собою поєднання аббревіатури та цифрового позначення.

Ключові слова: орфографічна норма, аббревіатура, загальна назва, власна назва, лексичне значення.

Nataliia Kavera,
Ph.D in Philological Sciences,
National academy of Security Service of Ukraine

IMPLEMENTATION OF UKRAINIAN SPELLING STANDARDS IN THE NAMES OF MODERN WEAPONS

In the article the peculiarities of the spelling of modern weapons in the Ukrainian mass media have been analyzed. Also, attention is focused on the presence of spelling variability in the names of weapons in mass media texts, which contradicts the Ukrainian spelling rules.

In order to explain relevance of applying the current norm of spelling the names of brands of technical products (machines, devices, etc.) to the spelling of the names of modern weapons, the semantics of the words like "machine", "device", "tank", "missile", "projectile" have been determined.

It has been found out that the key words in the definitions of common types of weapons are "machine" or "device", therefore there is a reason to spell the names of modern weapons in the same ways as the names of brands of technical products (machines, devices, etc.), in other words – to apply the identical current spelling norms of the modern Ukrainian literary language.

Names of modern weapons common in the mass media texts have been systematized, and three models of their names have been distinguished according to the component criterion. The first model consists of the common noun and the proper name of the weapon. The second model is a combination of the initial abbreviation and the proper name of the weapon. The third model is formed by the proper name of the weapon.

In case of spelling the names of modern weapons, it is suggested to follow the rules: put the name of the weapon in quotation marks and write with a capital letter, if there is a common name before the proper name; the names of weapons used in the text without common names or abbreviations to denote types have to be enclosed in quotation marks and written with a small letter. It isn't recommended to use quotation marks in the names of weapons, which are a combination of an abbreviation and a numerical designation. All these rules correspond to the current Ukrainian spelling.

Key words: spelling (orthographic) norm, abbreviation, common name, proper name, lexical meaning.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Повномасштабна російська воєнна агресія, що триває в Україні від 24 лютого 2022 року, без сумніву, вплинула на весь вітчизняний інформаційний простір. Українські ЗМІ з перших днів війни основну увагу зосередили на перебігу подій, які пов'язані із захистом держави. Тому логічно, що всі повідомлення про російсько-українську війну насичені військовою лексикою, зокрема й назвами різних видів озброєнь, як вітчизняних, так і тих, що передають ЗСУ західні країни-партнерки. Безумовно, уся увага суспільства прикута до активних бойових дій, що відбуваються в південних і східних областях, до військово-технічної підтримки, дипломатичних зусиль на міжнародній арені. Українські журналісти та блогери, які пишуть про війну, перебуваючи в епіцентрі подій, не завжди мають можливість перевірити написання того чи того слова за словником або перечитати правила орфографії із чинного «Українського правопису». Увесь акцент на події. Правильне оформлення мовних засобів, які використовують для її передавання, поки що не на часі. Принаймні, на нашу думку, так можна пояснити численні відхилення від чинної правописної норми в назвах озброєнь у текстах українських засобів масової інформації, наприклад: У п'ятницю, 3 лютого, російські війська обстріляли Покровськ Донецької області, застосувавши «Урагани» (РБК-Україна, 03.02.2023); Представник розвідки уточнив, що росіяни виготовляють «Калібри» й одразу їх використовують у терористичних атаках по енергоінфраструктурі (Новини LIVE, 03.02.2023); ...український дрон BAVOVNA переміг солдата ЗС РФ на «дуелі» (НОВИНИ Ю INFO, 01.02.2023); Так, знищено: ...152-міліметрову

самохідну артилерійську установку «Мста-С», дві 152-мм причінні гаубиці «Д-20», реактивну систему залпового вогню БМ-21 «Град»... (Реал, 01.02.2023); Морпихи з «Папіри» знищили російський танк на полі бою (Інформаційний спротив, 31.01.2023); ...як працює український ударний БПЛА Punisher (24 канал, 31.01.2023); Артилерія ЗСУ точними ударами снарядами Excalibur... знищила противника... (Реал, 31.01.2023); ...на озброєння танку Abrams стали в 1980 році... (24 канал, 02.02.2023).

Наведені приклади з текстів українських засобів масової інформації свідчать про орфографічний «хаос» у відтворенні назв озброєнь. По-перше, не всі назви відповідно до чинної правописної норми взято в лапки і написано з великої чи малої літери. По-друге, у відтворенні назв озброєнь немає графічної уніфікованості, тобто найменування передано або українською абеткою, або латинською. Усе зазначене вище зумовлює актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Після набуття чинності нової редакції «Українського правопису» у 2019 році та поширення його в писемне спілкування серед українських мовознавців триває фахова оцінка орфографічних норм, виявлення неприйнятних та обґрунтування заміни їх прескриптивними нормами. К. Городенська наголошує, що в основі «Українського правопису» повинні бути такі методологічні засади, як науковість, українськоцентричність, послідовність, логічність, зорієнтованість на потреби мовної практики та стабільність (Городенська, 2023: 47). Фахівці Інституту української мови НАН України вивчили й обґрунтували потребу змін і доповнень до правопису частини основи слова (Коца, 2023) та доцільність змін у нормуванні закінчень відмінюваних слів (Колібаба, 2023), подали рекомендації щодо усунення суперечностей і прогалин слів іншомовного походження (Карпіловська, Кислюк, 2023), запропонували розширити перелік префіксів, передавання яких регламентуватиме правопис, та до окремих формантів висловили застереження утриматися від кодифікаційних заходів до їх повної узуалізації (Пуряєва, 2023). Правилам уживання великої букви також приділено увагу в контексті порівняння їх із попередніми редакціями українського правопису 1993 і 1999 років (Вербич, 2023), проте питання орфографії видів сучасних озброєнь поки докладно не проаналізовано, а отже, не сформульовано чітких і зрозумілих мовцям рекомендацій. Звісно, не можливо швидко дослідити всі лакуни та неточності у формулюваннях, наявні в українському орфографічному кодексі, але, як свідчить сучасна мовленнєва практика, де активно функціонує військова лексика через воєнні дії в Україні, написання видів сучасної зброї потребує фахових мовознавчих коментарів.

Мета праці – виявити типові порушення в написанні назв сучасних озброєнь і запропонувати орфографічні варіанти, що не суперечитимуть чинному «Українському правопису».

Для реалізації поставленої мети потрібно виконати **такі завдання**: 1) виокремити, систематизувати та проаналізувати правописні варіанти назв сучасних озброєнь, поширені в текстах українських засобів масової інформації; 2) з'ясувати семантику слів *машина*, *прилад*, *танк*, *ракета*, *снаряд*; 3) диференціювати типові моделі найменувань сучасної зброї та обґрунтувати її написання відповідно до чинних орфографічних норм.

Виклад основного матеріалу дослідження.

В «Українському правописі» 2019 року чітко зазначено, що «назви виробничих марок технічних виробів (машин, приладів і т. ін.) беремо в лапки і пишемо з великої букви: *автомобілі «Вольво», «Ніссан», «Фольксваген», літак «Бойнг 777», трактор «Слобожанець»* (Український правопис, 2019: 88).

Чи можна застосувати це правило до написання видів озброєнь, оскільки відповідних прикладів у правописі не подано? Для того, щоб відповісти на це запитання, спробуємо з'ясувати семантику слів *машина* і *прилад*. У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» *машина* – 1) це механізм або комплекс механізмів, призначений для виконання корисної роботи через перетворення одного виду енергії на інший; механізм (*трактор, комбайн, сівалка* тощо), який виконує ту чи іншу сільськогосподарську роботу; механізм, що рухає судно; сукупність механізмів, пристосованих до шиття; 2) про організацію, установу, лад і т. ін., що, наче механізм, забезпечують безперерйну роботу когось, чогось; 3) транспортний засіб (*автомобіль, танк, літак* і т. ін.), що рухається завдяки якомусь механізму (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005: 653).

Слово «прилад» охоплює такі значення: 1) спеціальний пристрій, призначений для певної мети (вимірювання чого-небудь, управління чимсь, контролю, спостереження за чим-небудь і т. ін.); механічне пристосування, пристрій; 2) інструмент, предмет, який використовується при виконанні певної дії; предмет, що входить до складу якогось устаткування, спорядження; 3) сукупність відповідних інструментів, предметів, необхідних для виконання певної роботи (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005: 1120).

Унаслідок зіставлення значень лексем *прилад*, *машина* і *танк, ракета, снаряд* робимо висновок про те, що ключовими словами в дефініціях поширених видів озброєнь є *машина* або *пристрій / апарат*, пор.: *танк* – бойова броньована всюдихідна **машина** на гусеницях, озброєна гарматою та кулеметами (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005: 1430). *Ракета* – 1) наповнений піротехнічною сумішшю снаряд, який при спалахуванні злітає високо в повітря; використовується для світлової сигналізації, освітлення місцевості, феєрверків і т. ін.; 2) літальний **апарат** або **пристрій** з реактивним двигуном; *військ.* бойовий снаряд, який приводиться в рух реактивною силою. *Бойова ракета* – безпілотний керований (крилаті ракети) або некерований на траєкторії (балістичні ракети) літальний **апарат**, що здійснює політ під дією реактивної сили і призначений для доставки бойової частини ракети до цілі; 3) невелике судно на підводних крилах, яке рухається з великою швидкістю (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005: 1200). *Снаряд* – 1) один із видів боєприпасів для стрільби з гармати; 2) **пристрій** для спортивних вправ; 3) механізм, **апарат**, технічний **пристрій** для провадження яких-небудь робіт, наукових досліджень і т. ін. *Керований снаряд* – безпілотний літальний **апарат**, що рухається за траєкторією, визначеною системою керування (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005: 1351).

Проаналізований фактичний матеріал із текстів українських засобів масової інформації дає підстави виокремити три моделі вживання назв зброї. Перша модель являє собою поєднання загальної назви і власної назви зброї; друга охоплює ініціальну абrevіатуру і власну назву зброї; третя – це власна назва зброї.

Зважаючи на викладене вище, уважасмо є всі підстави застосувати чинну орфографічну норму написання назв виробничих марок технічних виробів до назв сучасних озброєнь. Зокрема, якщо перед власним найменуванням є загальна

назва, то її пишемо з малої літери, а саму назву зброї беремо в лапки (безпілотний літак «Чаклун», безпілотник «Punisher», безпілотник «SKIF», бойова машина піхоти «Мардер», самохідна артилерійська установка «Краб», система «Patriot», танк «Leopard»): **Безпілотний літак «Чаклун»** виробляє в Дніпрі команда з Федерації авіамоделного спорту (Фокус, 03.02.2023); *Про це 24 каналу розповів представник команди розробників українського безпілотника «Punisher»* Максим Суботін (24 канал, 31.01.2023); *Міністерство цифрової трансформації спільно з Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації передали ЗСУ 7 українських безпілотників SKIF* (правильно – «SKIF») (Процес, 31.01.2023); *Крім того, оперативне командування шукає, зокрема, резервістів, які служили або служать на бойовій машині піхоти MarDer* (правильно – «MarDer») (ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАВДА, 30.01.2023); *Українські військові продовжують ліквідовувати росіян за допомогою польської самохідної артилерійської установки Krab* (правильно – «Krab») (NTA, 31.01.2023); ... *волонтер, боєць ЗСУ та речник міжнародної розвідувальної спільноти «InfomNapalm» Михайло Макарук прокоментував, скільки треба систем Patriot* (правильно – «Patriot»), *щоб вони були ефективні по всій Україні* (5 канал, 31.01.2023); *У Німеччині незабаром розпочнуться навчання на основному бойовому танку Leopard* (правильно – «Leopard») (ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАВДА, 30.01.2023).

Такий самий принцип написання зберігають назви озброєнь, перед якими вжито узвичаєну ініціальну аббревіатуру на позначення виду зброї (БМП «Мардер», ЗРК «Ігла-1», ПТРК «Корнет», САУ «Богдана», САУ «Цезар»), напр.: *Після кількох місяців вагань німецький уряд 5 січня оголосив, що хоче поставити Києву 40 БМП MarDer* (правильно – БМП «MarDer») (ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАВДА, 30.01.2023); ...*ціль була захоплена стрільцем-зенітником ПЗРК «Ігла-1»*... (РБК-Україна, 03.02.2023); *Для удару використали ПТРК «Корнет»* (СТОПКОР, 30.01.2023); *На фото – українська САУ «Богдана» калібру 155-мм (MIL.IN.UA, 26.01.2023); САУ «Цезар» – самохідна артилерійська установка, яка використовує 155-мм калібр та розроблена у Франції фірмою «Nexter»* (ТСН, 19.01.2023); *За допомогою ПТРК «Стужна-П» бійці ЗСУ завдали ракетного удару по ворожій БМП* (News UA, 07.04.2023).

Найбільшу кількість порушень орфографічної норми в текстах українських ЗМІ фіксуємо в назвах самих озброєнь, перед якими немає загальних назв, зокрема: ...*дрон-гігант несе у своєму корпусі безпілотник меншого розміру, який може бути запущений прямо з борту «Валькірії»* (Фокус, 02.02.2023); *ЗСУ знищили «Град»*... (Реал, 01.02.2023); *Наступного дня захисник з «Джавеліна» підбив ще три одиниці машин, позначених літерою «Z»*... (ВЕЖА, 31.01.2023); *Ворожий штурмовик Су-25 знищили з «Ігли» нацгвардійці під Бахмутом* (Українська правда, 03.02.2023); ...*військовий оглядач припустив, чи може Білорусь застосувати «Іскандери»* (24 канал, 01.02.2023); *Буданов... оцінив залишок «Калібрів» у РФ* (Хвиля, 31.01.2023); *Польські «Краби» працюють на фронті* (NTA, 31.01.2023); *Запускають «Чаклуна» з рук, а приземляють у ручному режимі за допомогою пульта* (Фокус, 03.02.2023); *За попередніми даними, окупанти застосували 24 «Шахіди»* (24 канал, 02.02.2023).

Відповідно до чинної орфографічної норми назви самих технічних виробів «беремо в лапки і пишемо з малої букви»: «вольво», «ніссан», «фольксваген» (автомобілі), «боїнг» (літак), «слобжанець» (трактор) (Український правопис, 2019: 89). З огляду на це, назви озброєнь, ужиті в текстах без загальних назв на позначення типів, потрібно писати аналогічно, тобто з маленької букви і брати в лапки, напр.: ...*запущений прямо з борту «валькірії»; ЗСУ знищили «град»; ... захисник із «джавеліна» підбив ще три одиниці; Ворожий штурмовик Су-25 знищили з «ігли»; ... застосувати «іскандери»; ... залишок «калібрів»; Польські «краби» працюють на фронті; Запускають «чаклуна» з рук; ... застосували 24 «шахіди»*.

Назви озброєнь, що складаються з аббревіатури й приєданого до неї дефісом цифрового позначення, пишемо без лапок, напр.: *Безпілотники R-18... скидають на бойову техніку ЗС РФ потужні протитанкові гранати РКГ-3 та важкі бомби РКГ-1600* (Фокус, 01.02.2023); *Українські морпіхи влучними пострілами з гармати МТ-12 «Рапіра» знищили російський танк* (Інформаційний спротив, 31.01.2023); *Захисникам України вдалося знищити російські танки Т-90 М, Т-72, а також бойову машину піхоти* (Internetua, 06.04.2023).

У текстах вітчизняних засобів масової інформації не уніфіковано також графічне передавання назв видів сучасної зброї, до того ж не тільки іноземних, а й українських. Їх відтворюють то латинськими літерами, то українськими, пор.: *У Туреччині успішно завершив тестовий політ БПЛА Bayraktar Kizilelma з українським двигуном* (Gazeta.ua, 02.04.2023); *Ми навчилися кільком речам. Одна з них – «Байрактари» самі не воюють* (Gazeta.ua, 24.08.2023); *Збройні Сили України завдають глибоких ударів на півдні із систем HIMARS...* (ЛІГА.НОВИНИ, 05.04.2023); *Тому нинішня війна має видимий і невидимий площини. На видимій працюють «Хаймарси»...* (Gazeta.ua, 05.10.2023); *ЗСУ за допомогою ракет АТАСМС знищили дев'ять російських вертольотів...* (Focus.ua, 22.10.2023); *Атакамси себе показали. Слава Україні», – заявив Президент* (Gazeta.ua, 17.10.2023). *Якщо додати всі бойові машини «Бредлі», танки «Леопард-2» і «Челленджер-2» та інше обладнання, українці могли укомплектувати тільки одну бригаду* (Gazeta.ua, 04.09.2023); *США і Німеччина оголосили про новий пакет військової допомоги Україні, до якого увійдуть американські БМП M2 Bradley* (unian.ua, 07.01.2023); *Берлін надасть Києву роту Leopard 2 зі складу Бундесверу* (24 tv.ua, 28.03.2023); *Сумнівів у тому, що це танк Challenger, практично немає* (BBC NEWS Україна, 05.09.2023); ...*ефектні вибухи у Керченській протоці – справа рук української розробки надводного дрона Sea Baby* (24 tv.ua, 18.08.2023); *Також спецслужба вперше назвала і показала апарат, яким здійснює ці атаки, – спеціальний надводний дрон «Морський малюк»* (BBC NEWS Україна, 16.08.2023); *Дрон Shark, тобто «акула», – український розвідувальний безпілотник, розроблений після початку повномасштабного нападу Росії* (uatv.ua, 06.11.2023).

Проаналізувавши написання тих самих видів зброї латинськими й українськими літерами в ЗМІ, можемо зауважити, що поширення в мовленнєвій практиці подібних графічних варіантів не сприяє підвищенню рівня грамотності мовців. На наш погляд, в українськомовних текстах потрібно намагатися передавати всі назви озброєнь узвичаєними питомими графічними засобами. Відтворюючи подібні найменування латинськими літерами в українськомовних текстах, автори повинні пам'ятати про дотримання чинних орфографічних норм, тобто за наявності загальної назви власні назви брати в лапки і писати з великої літери (БПЛА «Bayraktar», системи «HIMARS», ракети «ATACMS», танки «Challenger» і «Leopard», БМП M2 «Bradley», дрони «Sea baby», «Shark»), а без неї – у лапках і з малої букви («bayraktar», «himars», «atacms», «challenger» і «leopard», «bradley», «sea baby», «shark»).

Висновки. Отже, назви видів сучасної зброї в українськомовних текстах потрібно писати відповідно до чинних орфографічних норм. Якщо перед власним найменуванням є загальна назва чи аббревіатура, то назву зброї беремо в лапки і пишемо з великої літери. Назви озброєнь, ужиті без загальних назв чи аббревіатур на позначення типів, потрібно брати в лапки і писати з маленької букви. У назвах зброї, що являють собою аббревіатуру та приєднаного до неї дефісом цифрового позначення, лапки не вживаємо. Запропонована праця сприятиме глибшому вивченню складних випадків реалізації чинних правописних норм у повсякденному писемному спілкуванні та швидшому їх опануванню мовцями, а отже, підвищенню загального рівня культури мовлення.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250 000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
2. Вербич С. О. Уживання великої букви: доповнення до чинного правопису. *Українська мова*. 2023. 1(85). С. 62–67.
3. Городенська К. Г. Принципи і методологія «Українського правопису». *Українська мова*. 2023. 1(85). С. 32–49.
4. Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Рекомендації щодо усунення суперечностей і прогалин у чинному правописі слів іншомовного походження. *Українська мова*. 2023. 2(86). С. 84–100.
5. Колібаба Л. М. Зміни в унормуванні закінчень відмінюваних слів в «Українському правописі» 2019 року. *Українська мова*. 2023. 1(85). С. 68–99.
6. Коца Р. О. Про зміни і доповнення до правопису частин основи слова. *Українська мова*. 2023. 1(85). С. 50–61.
7. Пуряєва Н. В. Проблеми правопису префіксів і суфіксів в «Українському правописі» 2019 року. *Українська мова*. 2023. 2(86). С. 101–115.
8. Український правопис : довідкове видання. Київ : НВП «Видавництво “Наукова думка” НАН України», 2019. 390 с.

References:

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy : 250 000 (The large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language : 250 000) / uklad. ta holov. red. V. T. Busel. Kyiv; Irpin' : Perun, 2005. 1728 p.
2. Verbych S. O. Uzhyvannya velykoyi bukvy: dopovnennya do chynnoho pravopysu (Uppercase: supplement to the current spelling). *Ukrayins'ka mova*. 2023. 1(85). P. 62–67.
3. Horodenska K. H. Pryntsyvy i metodolohiya «Ukrayins'koho pravopysu» (Principles and methodology of “Ukrainian spelling”). *Ukrayins'ka mova*. 2023. 1(85). P. 32–49.
4. Karpilovska Ye. A., Kysliuk L. P. Rekomendatsiyi shchodo usunennya superechnostey i prohalyn u chynnomu pravopysi sliv inshomovnoho pokhodzhennya (Recommendations for the removal of contradictions and lacunas in the effective orthography of the borrowing words). *Ukrayins'ka mova*. 2023. 2(86). P. 84–100.
5. Kolibaba L. M. Zminy v unormuvanni zakinchenn vidminiuvanykh sliv v «Ukrainskomu pravopysi» 2019 roku (Changes in the codification of endings of conjugated words in the “Ukrainian orthography”). *Ukrayins'ka mova*. 2023. 1(85). P. 68–99.
6. Kotsa R. O. Pro zminy i dopovnennya do pravopysu chastyn osnovy slova (About changes and additions to the spelling of parts of the basis of the word). *Ukrayins'ka mova*. 2023. 1(85). P. 50–61.
7. Puriaieva N. V. Problemy pravopysu prefiksiv i sufiksiv v «Ukrayins'komu pravopysi» 2019 roku (Problems of spelling prefixes and suffixes in “Ukrainian orthography” of 2019). *Ukrayins'ka mova*. 2023. 2(86). P. 101–115.
8. *Ukrayins'kyu pravopys : dovidkove vydannya (Ukrainian spelling : reference edition)*. Kyiv : NVP «Vydavnytstvo “Naukova dumka” NAN Ukrainy», 2019. 390 p.